

מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרְבוּ אֶת קַרְבְּנֵכֶם – שֵׁם מִשְׁמוּאֵל לִשְׁבַת וִיקְרָא

ויקרא א

(א) וִיקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר :

(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרְבוּ אֶת קַרְבְּנֵכֶם :

שם משמואל ויקרא - שנת תרע"א

מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן. הנה כתיב (ישעיה א, ג) יָדַע שׁוֹר קִנְהוּ, ופירשו המפרשים ששור יש בו דעת להכיר בעליו תיכף משקנהו¹, ואולי מטעם זה מלך בבהמות שור², ואמרו ז"ל ארבעה מיני גאים נבראו בעולם, שור בבהמות³, וצאן היא הכנעה ושפלות ראשו של זה בצד זנבו של זה, היפוך מדתו של שור, ושניהם אין בהם שבח זולת כשהם בקדושה, היינו שיגבה לבו בדרכי השם ויאמר כל העולם לא נברא אלא בשבילי⁴, וכל המלעיגים עליו ועל עבודתו יהיו בעיניו כאפס וכאין⁵, אבל זולת מהקדושה הגיאות היא ענין רע מאד, וכמו כן הכנעה ושפלות בקדושה להיות נכנע לה' ולתורתו ועבודתו, אבל זולת מהקדושה ההכנעה תביאהו להכנע מפני הרשעים ולהתבטל מפניהם, וזה שמשני מינים אלו מביאים קרבן לה', היינו שענינם יהיה רק בקדושה :

שם משמואל תרומה וזכור - שנת תרפ"ג

...ונראה עוד לומר דהנה שני שמות של יעקב וישראל מורים על מהותו⁶, יעקב מלשון עקב מורה על הכנעה, וישראל על שם כִּי שְׁרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוֹכַל מוֹרָה עַל שֵׁרָרָה וְהִתְרוממות. ולכאורה נראה כמדות הפכות, אבל אינו כן, שהכנעה היא לרצון ה' יתברך, אבל השררה והתרוממות היא בעצם על כחות נפשו להיות מושל עליהם כמו שכתוב (משלי טז, לב) >טוב אָרֶץ אֲפִים מִגְבוּר< ומִשָּׁל בְּרוּחוֹ מִלֶּכֶד עֵיר, ועיין בכוזרי (ריש ח"ג)⁷, וכאמרם ז"ל צדיקים לבם ברשותם⁸ ואל כל אשר יחפוץ יטנו, ומחמת זה מסתעפת השררה על זולתו כי האדם עולם קטן, דוגמת עולם הגדול וזה מתדמה לזה⁹:
ודוגמת שתי מדות הללו ההכנעה והשררה שהיו ביעקב מצינו בעמלק על צד הקלקול ורוע. לעומת מדת הכנעה היתה קליפת עמלק הכנעה רעה המפילה ליאוש והתקררות, וכמו שהגיד כבוד קדושת אבי אדמו"ר זצלה"ה שיעקב ועמלק שניהם בחינת דעת, ודעת היא להיות מכיר את ערכו כמה הוא רחוק, וכמו שמצינו במשה רבינו עליו השלום שהיה בבחינת דעת, ובמדרש רבה (פי ויקרא) שמשה רבינו עליו השלום היה תלמיד חכם שיש בו דעה שהוא עשה את המשכן ומכל מקום עמד לו מן הצד

- 1 **רש"י ישעיה א, ג**: קוּנְהוּ - מתקנו בחרישה ביום ומאחר שהרגילו בכך יודע בו אבל חמור אטום אינו מבין בעליו עד שיאכילנו...
- 2 **בבלי הגיגה יג ע"ב**: אמר ריש לקיש מאי דכתיב אשירה לה' כי גאה גאה שירה למי שמתגאה על הגאים דאמר מר מלך שבחיות ארי מלך שבבהמות שור מלך שבעופות נשר ואדם מתגאה עליהן והקדוש ברוך הוא מתגאה על כולן ועל כל העולם כולו כתוב אחד אומר ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן וגוי וכתוב וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני נשר ואילו שור לא קא חשיב.
- 3 **שמות רבה כג, יג**: אשירה לה' כי גאה גאה הדא הוא דכתיב (איוב מ) עדה גא גאון וגבה הכל מתגאין זה על זה חשך מתגאה על התהום שהוא למעלה הימנו והרוח מתגאה על המים שהוא למעלה הימנו והאש מתגאה על הרוח שהוא למעלה הימנו והשמים מתגאים על האש שהם למעלה ממנו והקב"ה מתגאה על הכל הוי כי גאה גאה. **א"ר אבין ד' מיני גאים נבראו בעולם: גאה שבבריות אדם. גאה שבעופות נשר. גאה שבבהמות שור. גאה שבחיות ארי.** וכולן נטלו מלכות ונתנה להם גדולה והם קבועים תחת המרכבה של הקב"ה שנאמר (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם ופני אריה ופני שור ופני נשר וכל כך למה כדי שלא יתגאו בעולם וידעו שיש מלכות שמים עליהם, ועל זה נאמר (קהלת ה) כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם הוי כי גאה גאה.
- 4 **משנה סנהדרין ד, ה**: ...לְפִיכֶן נִבְרָא אָדָם חִידִי... וְלִהְיִיד גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ פִּמָּה מִטְּבֻעוֹת פְּחוֹתֵם אֶחָד וְכָלֵן דּוֹמִין זֶה לָזֶה, וּמִלֶּךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טֻבֵעַ כָּל אָדָם פְּחוֹתֵמוֹ שֶׁל אָדָם הַרְאִשׁוֹן וְאִין אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֵה לַחֲבֵרוֹ. לְפִיכֶן כָּל אֶחָד וְאֶחָד חֲזָב לּוֹמֵר, בְּשִׁבְלֵי נִבְרָא הָעוֹלָם...
- 5 **שו"ע אורח חיים א, א**: יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר... הגה - שויתיה' לנגדי תמיד (תהילים טז, ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך. כל שכן כשישים האדם אל לבו השעמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר: אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' (ירמיה כג, כד), מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד ה' יתברך ובושתו ממנו תמיד (מורה נבוכים ח"ג פי נ"ב), ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת ה' יתברך...
- 6 **בראשית כה, כו**: וְאֶחָדֵי כֹן יֵצֵא אֶחָיו וַיְדוּ אֶחָתָּ בְּעֵקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁנָה בְּלִדְתָּ אֹתָם; בראשית לב, כח-כט: וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׁרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוֹכַל.
- 7 **ספר הכוזרי ג, ה**: אמר החבר: החסיד הוא הוא המושל שהרי כל חושיו וכחותיו הנפשיים והגופניים סרים אל משמעתו והוא מנהיג אותם הנהגה מדינית ממש כמה שנאמר ומשל ברוחו מלכד עיר והוא האיש הראוי לשלט כי אלו עמד בראש מדינה היה נוהג בה בצדק כשם שנהג מנהג צדק בגופו ובנפשו...
- 8 **בראשית רבה לד, י**: ויאמר ה' אל לבו. הרשעים הן ברשות לבן (שם יד) אמר נבל בלבו (בראשית כז) ויאמר עשו בלבו (מלכים א ב) ויאמר ירבעם בלבו (אסתר ו) ויאמר המן בלבו אבל הצדיקים לבן ברשותן (שמואל א א) וחנה היא מדברת על לבה (שם כז) ויאמר דוד אל לבו (דניאל א) וישם דניאל על לבו.
- 9 **תנחומא פקודי ג**: שהמשכן שקול כנגד כל העולם וכנגד יצירת האדם שהוא עולם קטן. כיצד? כשברא הקב"ה את עולמו כילוד אשה בראו...

ולא נכנס עד שקרא לו,¹⁰ ולעומתו דעת שבקליפת עמלק הוא נמי להיות מכיר פחיתות ערכו, אבל זה כדי להפילו ביאוש הנורא והתקררות כמו שכתוב (דברים כה, יח) אֲשֶׁר קָרַף בְּדָרְךָ ופִירָשׁוּ זִי"ל מלשון התקררות¹¹ והעדר החיות היפוך המתחזק ומהדר לשלימות והתלהבות כמו שכתוב (תהלים לט, ד) חֵם לִבִּי בְּקֶרְבִי בְּהִיגִי תִבְעַר אֵשׁ, זוהי מדת ההכנעה שבקליפת עמלק לרוע, ולעומת מדת השררה להיות לבו מוגבה בדרכי ה' ומושל ברוחו, היתה קליפת עמלק כלבין דחציפין,¹² כלב הוא הלהוט אחר התאוה כמו שכתוב (ישעיה נו, יא) וְהַקְּלָבִים עֲזִי נִפְשׁ לֹא יִדְעוּ שְׂבָעָה, ועם זה מדתו העזות והחוצפה, וחוצפה מלכותא בלי תגא,¹³ וזה מדת השררה על עצמו ועל זולתו לרעה. ונראה דשתי המדות הרעות האלו מרומזין באותיותיו 'עם' 'לק'. 'עם' הוא מלשון גחלים עוממות שפירושו כבויות, וזוהי הכנעה רעה המפילה ליאוש והעדר החיות. 'לק' הוא מלשון (שופטים ז, ה) פֶּאֶשֶׁר יִלַק הַקְּלָב, ובמדרש על בלק [שבזוה"ק שהיה בו שתי האותיות האחרונות של עמלק] שבא ללוק דמם של ישראל ככלב :

ויש לומר שדוגמת שתי מדות אלו הכנעה ושררה היה ענין ביאתן של ישראל לארץ ומלכות ישראל, דהנה כבר הגדנו על פי דברי המדרש (ב"ר פ' ה') למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, והוא מלשון רצון והשתוקקות להמשיך למעלה, ובסוד (תהלים פ"ג) אלקים אל דמי לך, ובהכנעה כי ארץ היא תחתית היסודות, וכענין שכתוב (ישעיה כט) ושפלת מארץ תדברי. ועל כן ביאתן של ישראל לארץ היא גרמה להם מדת הכנעה לרצון ה', ומלך ישראל שהיה לבו כלב כל ישראל גרם להם מדת התרוממות הנפש וממשלה לכל איש על כל כחות נפשו ולהיות מושל ברוחו, ועם זה להיות נכנע לרצון ה' כענין במלך כיון שהיה כורע בתפלתו לא היה זוקף עד גמר התפלה (כבש"ס ברכות ל"ד ע"ב) שמורה על הכנעה יתירה : ולפי האמור יובן שלהכניע ולמחות שמו של עמלק בעל שתי מדות הנ"ל לרעה, נתבקשה ביאתן של ישראל לארץ ולמנות עליהם מלך למען יתחזקו ישראל מקודם אלו שמורה עליהן שם יעקב וישראל בקדושה :

10 **ויקרא רבה א, ה** : רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי פתר קרא (משלי כה) כי טוב אמר לך עלה הנה מהשפילך לפני נדיב וגוי ר"ע מתני לה בשם ר"ש בן עזאי רחוק ממקומך ב' ושלשה מושבות ושב עד שיאמרו לך עלה ואל תעלה שיאמרו לך רד מוטב שיאמרו לך עלה ולא יאמרו לך רד וכן הלל אומר השפלתו היא הגבהתי הגבהתי היא השפלתו מה טעם (תהלים קיג) המגביהי לשבת המשפילי לראות אתה מוצא בשעה שנגלה הקב"ה למשה מתוך הסנה היה מסתיר פניו ממנו שנאמר (שמות ג) ויסתר משה פניו וגוי א"ל הקב"ה (שם) לכה ואשלחך אל פרעה וגוי א"ר אלעזר ה"א בסוף תיבותא לומר שאם אין אתה גואלם אין אחר גואלם בים עמד לו מן הצד אמר לו הקדוש ברוך הוא (שם יד) ואתה הרם את מטך ובקעהו לומר שאם אין אתה בוקעו אין אחר בוקעו בסיני עמד לו מן הצד אמר לו (שם כד) עלה אל ה' לומר שאם אין אתה עולה אין אחר עולה באהל מועד עמד לו מן הצד א"ל הקב"ה עד מתי את משפיל עצמך אין השעה מצפה אלא לך תדע לך שהוא כן שמכולן לא קרא הדיבור אלא למשה ויקרא אל משה :

11 **תנחומא כי תצא ט** : אשר קרך וגוי רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן. רבי יהודה אומר קרך טמאך כמו דאמרת אשר לא יהיה טהור מקרה לילה. רבי נחמיה אומר קראך ממש מה עשה עמלק עמד וירד לארכיון של מצרים ונטל טומוסיהון של שבטים שהיה שמם חקוק עליהם במתכונת הלבנים ועמד לו חוץ לענן והיה קורא להם ראובן שמעון ולוי פוקו דאנא אחיכון ובעינן למעבד עמכון פרקמטיא כיון שהיו יוצאין היו הורגין אותן. ורבנן אמרי קרך היקרד לפני אחרים. אמר רבי חוניא משל למה הדבר דומה לאמבטי רותחת שלא היתה בריה יכולה לירד בתוכה בא בן בליעל אחד וקפץ לתוכה אע"פ שנכוה הקירה לפני אחרים אף כאן כיון שיצאו ישראל ממצרים הקב"ה קרע הים לפנייהם ונשתקעו המצרים לתוכו נפל פחדן על כל האומות שנאמר (שמות טז) אז נבהלו אלופי אדום וגוי כיון שבא עמלק ונדווג להם אע"פ שנטל את שלו מתחת ידן הקירו לפני אומות העולם. ראה גם פסיקתא רבתי יב; פסיקתא דרב כהנא ג, י.

12 **תיקוני זהר נט ע"ב** : וגדפוי דשכינתא אינון כסוי דם חיה או עוף, דאינון כנפי יונה, ואלין אינון כנפי מצוה, דמכסין על דמיהון, דלא שלטין עלייהו כלבין דאינון חציפין, דאינון מלאכי חבלה, ודלא אשתמודעון בהון מארי חובין, הכי הדם הוא הנפש, ועפרא דמכסיא עליו רמזי (דברים ל"ב) וכפר אדמתו עמו :

13 **בבלי סנהדרין קה ע"א** : אמר רב ששת חוצפא מלכותא בלא תאגא היא דכתיב ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני וגוי'.